

*Вржесневська Г. І., Шип Л. О., Кузнцова Л. Б.
Національний університет фізичного
виховання і спорту України,
Національний авіаційний університет, Київ, Україна*

МЕТОДОЛОГІЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ ПРОСТОРОВО- ЧАСОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОРГАНІЗМУ СТУДЕНТІВ ОСНОВНОГО ТА СПЕЦІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Фундаментальною основою сучасної педагогіки є концепція «дитиноцентризму» або «студентоцентризму». Реалізація зазначеної доктрини передбачає суб'єктність студента при навчанні і, таким чином, максимальну індивідуалізацію педагогічного процесу (як загалом, так і зокрема процесу фізичного виховання). Дослідження педагогічних впливів у цьому контексті та їх взаємозв'язок з індивідуальними особливостями та відповідними характеристиками тих, хто займається розглядається фахівцями фізіології, педагогіки, психології, соціології, інших дисциплін під різними кутами зору у міждисциплінарній площині. У суто педагогічному підтексті та психологічному вимірі, у першу чергу, розглядаються аспекти, пов'язані з когнітивною сферою, формуванням мотивації та адекватних пріоритетів у навчанні та праці. Дослідження оптимізації індивідуального підходу у фізичному вихованні головним чином пов'язане з урахуванням індивідуальних характеристик фізіології людини, фізичних здібностей та антропометричних показників у контексті реалізації фізичних можливостей індивіда. Взаємозв'язок та взаємодоповнення цих підходів дозволяє створити об'єктивну картину індивідуальних можливостей і переваг у фізичному вихованні індивіда. У цьому контексті, на думку авторів, перспективними є дослідження психічних (ВНД), психосоматичних (індивідуальна хвилина, 7-метровий тест) та м'язових показників у площині міждисциплінарного дискурсу подальшої індивідуалізації фізичного виховання.

З позиції психофізіології своєрідність фізичного і психічного розвитку кожної людини пов'язана з індивідуально-типологічними характеристиками її нервової системи (С. Льїн, В. Коробейніков). Також загальновідомо, що від ступеню своєчасності й узгодженості у часі і просторі залежить ефективність та результативність кожної рухової дії людини (зокрема і фізичних вправ різної спрямованості). Розвиток рухової функції людини визначається у просторі, часі і м'язовому зусиллі. Стан «відчуття часу» та просторової орієнтації людини впливає на ефективність навчального та тренувального процесів у фізичній підготовці студентів.

Тож викладач фізичного виховання має враховувати не тільки індивідуальні і антропометричні характеристики конкретного студента та психічні особливості, але й деякі аспекти взаємозв'язку між фізичними та психологічними компонентами особистості.

таким чином, для відповідності зазначеної доктрини «студентоцентризму» до педагогічної практики, та подальшої індивідуалізації навчального процесу, у розширеній площині міжпредметних досліджень, потрібен науковий пошук за межами традиційної для нас методології. Дослідження характеристик сприйняття та простору виходить за межі тільки фізичних, фізіологічних або психічних параметрів. Але нехтування цим знанням (оскільки усі м'язові зусилля людини відбуваються у просторі і часі) знижує потенціал психофізичної та фізичної підготовки студентів.

Мета нашої роботи – аналіз просторово-часових характеристик студентів основного та спеціального відділень ЗВО.

Методи: аналіз літературних джерел, тест Айзенка, тестування просторової орієнтації, тестування сприйняття часу, статистична обробка результатів, експлікація власних логічних схем.

За гіпотезу нашого дослідження ми висунули припущення, що симетрія або суттєва асиметрія сприйняття людиною простору та часу може бути взаємопов'язане зі станом її здоров'я. Одночасно ми досліджували чим залежить здатність студентів орієнтуватися у просторі і часі від їх типу вищої нервової діяльності. До участі у експерименті було залучено 99 студентів основного відділення І курсу НАУ, та 46 студентів, які за станом здоров'я (встановленим діагнозом) зараховані до спеціального відділення (СМГ).

Методологія виявлення психофізіологічних особливостей сприйняття індивідуумом простору та часу у площині фізичних зусиль та рухової активності, на наш погляд, не досить досконала та потребує подальшого пошуку та обґрунтування. Так, просторову орієнтацію пропонують визначати за допомогою «5» (Raczek, Mynarski, Ljach, 1998) та «15» метрових тестів (Сергієнко Л.П., 2001). «5-метровий тест» розроблений для школярів 7-14 років (це, напевно, і виправдовує вибір дещо короткої відстані), «15 метровий тест», на наш погляд, задовгий та, відповідно до заявленої методології, визначає тільки відхилення у сторону (ліворуч, праворуч).

Визначення часових характеристик традиційно пов'язане з конкретним руховим тестом (час подолання дистанції або час, відпущений на гру чи виконання вправи), де виконує роль критерія або орієнтира. У нашому дослідженні ми вважали за доцільне відокремити внутрішнє «почуття часу» людини від м'язових зусиль, розглядаючи саме його.

Тож тести, які ми залучили до наших досліджень, а саме – «7-метровий тест» (Клименко В.В.) та «Індивідуальна хвилина» (Ф. Халберг, 1969) не мають чітко визначених критеріїв та використовувалися нами з метою визначення динаміки та пошуку можливих закономірностей.

«7-метровий тест» був нами обраний для дослідження просторової орієнтації з подібних («5 метровий» та 15-метровий), як досить показний, зручний у роботі та не потребуючий великих приміщень (просторів).

Треба зауважити, що дослідження зазначених характеристик виходить за межі площини тільки фізичних, фізіологічних або психічних параметрів. Але нехтування цим знанням (оскільки усі м'язові зусилля людини відбуваються у просторі і часі) знижують потенціал психофізичної та фізичної підготовки студентів.

За результатами попереднього експерименту, для визначення рівня орієнтації у просторі і часі, нами запропоновані градуйовані шкали та критерії оцінювання до них.

індивідуальна хвилина

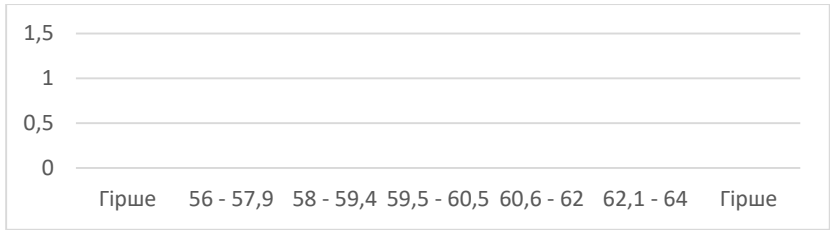
Критерії оцінювання:

59,5–60,5 – високий рівень;

58 – 59,4 та 60,6 – 62 – середній рівень;

56 – 57,9 та 62,1 – 64 – низький рівень;

гірше 56 та 64 – дуже низький, порушення просторової орієнтації.

7-метровий тест

Критерії оцінювання:

6,95–7,05 – високий рівень;

6,7 – 6,94 та 7,06 – 7,3 – середній рівень;

6,5 – 6,69 та 7,31 – 7,5 – низький рівень;

гірше 56 та 64 – дуже низький, порушення сприйняття часу.

